

Επικήδειος για τον

Μιλτιάδη Κωλέττη

Λένε ότι οι έπαινοι προς τους νεκρούς είναι υπερβολικοί, ότι ο θάνατος εξωραΐζει τους ανθρώπους. Το έχει γράψει ο Θουκυδίδης στον 'Επιτάφιο'. Και μάλλον, πατέρα, θα συμφωνούσες με αυτό. Πάντα σε ενοχλούσε η υπερβολή, δεν σου άρεσαν τα μεγάλα λόγια. Εάν με άκουγες τώρα, ίσως και να ένοιωθες άβολα, να έσκυβες το κεφάλι, να γυρνούσες την πλάτη, να με σταματούσες, πάντα πίστευες στην σεμνότητα. Δεν ξέρω εάν αξίζω αυτήν την τιμή, θα έλεγες, - το είπες, άλλωστε, όταν σε βράβευσαν πριν λίγο καιρό.

Και όμως, αγάπησες την ζωή σε όλες τις πλευρές της. Και στάθηκες με αξιοπρέπεια και περηφάνια μπροστά στον θάνατο. Πώς μπορώ να παραβλέψω την προσφορά σου στον άνθρωπο, στο σύνολο? Πώς μπορώ να παραβλέψω την προσφορά σου στην επιστήμη, στον κόσμο του πνεύματος?

Κοιτάζω πίσω και βλέπω μία ζωή τόσο μεστή, τόσο γεμάτη με αξίες και ιδανικά, τόσο γεμάτη με κοινωνική προσφορά. Μία ζωή που ξεχείλιζε από αγάπη για την επιστήμη, από συνεχή προσπάθεια για την αρετή και από σεβασμό στον άνθρωπο. Μία ζωή που την χαρακτήριζε ο διαρκής αγώνας για την πρόοδο, για την αναζήτηση της αλήθειας.

Μία κοινωνία μπορεί να προχωρήσει μπροστά μόνο όταν κάθε ένα μέλος της προσφέρει κάτι - έστω και μικρό - για το σύνολο, μόνο όταν κάθε ένας από μας βάλει ένα μικρό λιθαράκι. Και εσύ, πατέρα, το έκανες αυτό με το παραπάνω.

Πολέμησες την κακεντρέχεια και την φαυλότητα.

Μας δίδαξες τι σημαίνει ήθος και ανιδιοτέλεια.

Μας δίδαξες τι σημαίνει ειλικρίνεια και εντιμότητα.

Μας δίδαξες τι σημαίνει διαρκής προσπάθεια για το καλύτερο.

Τίμησες με την φιλία σου πολλούς ανθρώπους και αυτοί στο ανταπέδωσαν με θέρμη. Είναι όλοι τους εδώ, πατέρα!!

Διατράνωσες με όλη την δύναμη της φωνής σου την έννοια του καθήκοντος, την έννοια της ατομικής ευθύνης. *Εάν είναι να κάνεις κάτι, κάν' το σωστά, έλεγες.* Βγές μπροστά, κάνε αυτό που σου αναλογεί, μην κρύβεσαι πίσω από τις γενικότερες αδυναμίες.

Ήξερες ότι ο δρόμος αυτός είναι δύσκολος, είναι γεμάτος με απογοητεύσεις και πισωγυρίσματα, γεμάτος νίκες και ήττες. Όμως πάντα πίστευες ότι ο δρόμος αυτός είναι τελικά ο σωστός. Και φρόντιζες να μας το δείχνεις συνεχώς με το παράδειγμα σου.

Και μου θύμιζες συχνά τους στίχους από το αγαπημένο σου ποίημα:

«Την ήττα και τη νίκη που σου στέλνει η ζωή απρόβλεπτη σαν χάος, να δέχεσαι αδιάφορος και ήρεμος με ύφος αρρενωπό.»

Αγάπησες την Ιατρική με πάθος. Και την υπηρέτησες πιστά, σε όλες τις εκφάνσεις της. Ήξερες ότι η επαγγελματική μόρφωση είναι το ύψιστο καθήκον κάθε επιστήμονα.

Και ήσουν πιστός στο καθήκον αυτό, μέχρι την τελευταία στιγμή!!

Σε θυμάμαι ατέλειωτες ώρες στο γραφείο σου να διαβάζεις, να ενημερώνεσαι για τις εξελίξεις στην Ιατρική. Και αφού αποσύρθηκες από την ενεργό δράση. Μέχρι την τελευταία στιγμή!! Και αυτό ξεχωρίζει τον επιστήμονα που έχει πραγματική αγάπη για την επιστήμη του, από αυτόν που το κίνητρο του είναι η φιλοδοξία για ανέλιξη και η απόκτηση τίτλων. Και εσύ ήσουν πράγματι ένας αγνός εργάτης της επιστήμης!

Για την επιτυχή άσκηση του κλινικού έργου, ο γιατρός πρέπει να ενημερώνεται αδιάκοπα για τις συνεχείς και ραγδαίες εξελίξεις της επιστήμης, έλεγες. Και όλα αυτά με ταπεινότητα και με ουσία, δεν σου άρεσε η στείρα επίδειξη γνώσης!! Και ξεχώριζες για αυτό!!

Συχνά τόνιζες πόση γνώση θα ήθελες ακόμη να κατακτήσεις!! Είχες το θάρρος να παραδέχεσαι ότι δεν γνωρίζεις πολλά πράγματα! Είναι βασική αρετή του επιστήμονα έλεγες! Θυμάμαι πόσο πολύ σε εξόργιζαν οι ‘φρούδες αυθεντίες’, όπως τις αποκαλούσες, αυτοί που μιλάνε πολύ, σκέφτονται λίγο και γνωρίζουν ακόμα λιγότερο!! Πάντα να θυμάσαι μου έλεγες, *η συγκάλυψη της άγνοιας γίνεται με επίδειξη φαινομενικής σοφίας!*

Η αγάπη σου για την γνώση καθόρισε την ζωή σου. Η επιστήμη απαιτεί πάθος, έλεγες, απαιτεί να αφιερώσεις ολόκληρο τον εαυτό σου, όλο σου το είναι. Λαχταρούσες να γνωρίσεις το καινούργιο, αλλά και να σταθείς κριτικά απέναντι του. Δεν επέτρεπες στον εαυτό σου την άγνοια, αλλά ούτε και την άκριτη αποδοχή.

Ο γιατρός πρέπει να διαθέτει άριστη επιστημονική κατάρτιση, αλλά και βαθιά σκέψη και προβληματισμό, έλεγες. Στην εφαρμογή των νέων μεθόδων, πρέπει να έχει την ικανότητα να διακρίνει τις πραγματικά χρήσιμες που αποτελούν ουσιώδεις προόδους της Ιατρικής και να απορρίπτει αυτές που, στο τέλος, θα τις ξεπεράσει η ίδια η ιατρική πράξη.

Τόνιζες ότι ο γιατρός πρέπει να διαθέτει τον απαιτούμενο σκεπτικισμό, που θα πηγάζει από την πνευματική του ωριμότητα. Η γνώση για το νέο και η κρίση πηγαίνουν αντάμα, έλεγες.

Και όμως την γνώση δεν την κράτησες ούτε για μια στιγμή μόνο για τον εαυτό σου!! Δεν ξέχασες ποτέ την επιταγή του Ιπποκράτη, ο οποίος τονίζει στο όρκο του ότι αποτελεί καθήκον του κάθε γιατρού να μεταδίδει τις γνώσεις του και μάλιστα αφιλοκερδώς.

Ήσουν ο καλύτερος δάσκαλος, λένε!! Και το λένε πολλοί!! Και τι δεν έχω ακούσει για την ικανότητα σου να μεταδίδεις την γνώση στους νέους γιατρούς!! Τα μυστικά της κλινικής εξέτασης, την διαγνωστική σκέψη και την ορθή κρίση στην λήψη θεραπευτικών αποφάσεων!! Πολλοί ήθελαν να μαθητεύσουν κοντά σου για να τους δώσεις κάτι από την φωτεινή σου σκέψη!!

Και μέσα από την άσκηση της ιατρικής, πόσο πολύ αγάπησες την έρευνα!! Πίστευες ότι η έρευνα πρέπει να είναι άρρηκτα δεμένη με την κλινική πράξη σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Δημιούργησες, επικρότησες και ενίσχυσες ερευνητικές πρωτοβουλίες από πολλούς συνεργάτες σου. Ήσουν αστείρευτη πηγή έμπνευσης για αυτούς. Προσπάθησες να τους εμφυσήσεις την αγάπη για την αποκάλυψη του άγνωστου, για την συνεχή πρόοδο.

Πάντα πιστός στον όρκο του Ιπποκράτη, ακολουθούσες και υπενθύμιζες τα γραφτά του για την διαρκή ανάγκη ερευνητικών προσπαθειών: «Ιατρική πάντα πάλαι υπάρχει και τα ευρήματα πολλά τε και καλώς έχοντα και τα λοιπά ευρεθήσεται».

Είχες βαθύ κίνητρο την δίψα για μάθηση, την επιθυμία για την ανακάλυψη του καινούργιου και την αναζήτηση της επιστημονικής αλήθειας.

Πρόβαλες επιστημονικά ερωτήματα, ανησυχίες και απορίες. Ήσουν πηγή ερευνητικών ιδεών και τις μοιραζόσουν με τους συνεργάτες σου. Τους απέτρεπες από το να ακολουθήσουν την κοινοτυπία, με σκοπό απλά και μόνο την αύξηση του αριθμού των δημοσιεύσεων.

Υποστήριζες ότι πρέπει πάντα να κρίνουμε την πρωτοτυπία, το βάθος και την ποιότητα της έρευνας, και όχι να την αξιολογούμε επιφανειακά με βάση τον αριθμό των δημοσιεύσεων. Δεν δίστασες, μάλιστα, να έλθεις σε ρήξη με πολλούς φαινομενικά ισχυρούς για αυτό. Πόσο δίκιο είχες!!

Ταυτόχρονα όμως κατηγορούσες τους στενόμυαλους που ήθελαν να ασκούν αυστηρό έλεγχο, συχνά αποτρεπτικό στην γνήσια προσπάθεια, και αντίθετο με την ελευθερία της σκέψης και της δημιουργίας. Έφερνες σαν παράδειγμα την περίπτωση του Forshman, που πραγματοποίησε τον πρώτο καρδιακό καθετηριασμό και ο οποίος πολεμήθηκε για την ιδέα του, την έμπνευση και την δημιουργικότητα του.

Σε όλη σου την ζωή υπήρξες παράδειγμα για πολλούς. Και όμως, μέσα από την πολυσχιδή σου προσωπικότητα, ποτέ δεν υπήρξες ο απρόσωπος

καθηγητής, ο δυσπρόσιτος γιατρός, με πολλές γνώσεις αλλά λίγη ανθρωπιά.

Υπηρετήσες τον ασθενή με φροντίδα, αφοσίωση και ανιδιοτέλεια. Γιατί πίστευες ότι ούτε τα πλούτη, ούτε οι τιμές, ούτε η δύναμη, μπορούν να δώσουν στην καρδιά μία ώρα ευτυχίας όταν έχει χαθεί η Υγεία. Αντιμετώπισες όλους του ασθενείς το ίδιο!! Είτε ήταν πλούσιοι είτε φτωχοί, κοινωνικά ισχυροί ή αδύναμοι. Όλοι είμαστε ίσοι μπροστά στην ασθένεια και τον θάνατο έλεγες! Και το εφάρμοζες! Και δεν δίσταζες να εναντιωθείς μάλιστα σε ορισμένους που αυτο-αποκαλούντο πνευματικοί άνθρωποι, που όμως απαιτούσαν το αντίθετο!!

Πίστευες στα λόγια του Descartes, ότι ο άνθρωπος αποτελείται από σώμα και ψυχή. Και ότι ο γιατρός μπορεί και πρέπει, με την εμπιστοσύνη που εμπνέει στον ασθενή και με την καλοσύνη και το ενδιαφέρον του να έρχεται σε ψυχική επικοινωνία μαζί του.

Πόσο το τήρησες αυτό!! Είχα την ευκαιρία να μιλήσω με πολλούς ασθενείς σου και μου είπαν: «ο πατέρας σου ήταν πρώτα από όλα άνθρωπος!! Με την αγάπη στο πρόσωπό του, την συμπόνια στο βλέμμα του, την φροντίδα και την ζεστασιά στις πράξεις του».

Πίστευες ότι ο γιατρός πρέπει να δίνεται ολόψυχα στην καθημερινή αδυσώπητη και άنيση πάλη με την αρρώστια και τον θάνατο. Οδηγός σου ήταν τα λόγια του William Osler: «Η ιατρική είναι τέχνη και λειτούργημα, όχι δοσοληψία. Είναι αποστολή, όχι κερδοσκοπία. Μία αποστολή στην άσκηση της οποίας η καρδιά πρέπει να μετέχει ίσα με το μυαλό. Η ιατρική πρέπει να αρχίζει με τον άρρωστο, να συνεχίζεται με τον άρρωστο και να τελειώνει με τον άρρωστο».

Πολέμησες με πάθος την πονηριά, την κακοβουλία και τον χρηματισμό. Ήσουν πάντα αντίπαλος σε κάθε έκφραση αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς, από όπου και να προερχόταν αυτή. Πάντα ήσουν αυστηρός σε περιπτώσεις ηθικού παραπτώματος, αλλά και ταυτόχρονα επιεικής όταν το παράπτωμα οφείλετο σε απειρία.

Προσπάθησες να διαδώσεις τις ιδέες σου με το προσωπικό σου παράδειγμα, με την πειθώ και την λογική. Ταυτόχρονα όμως δεν δίστασες να εναντιωθείς σε κάθε κατάχρηση εξουσίας, από όπου και εάν προέρχεται.

Πολλοί σε συμβούλευσαν να συμβιβαστείς, σου χτύπησαν την πλάτη λέγοντας σου ότι πηγαίνεις αντίθετα με το ρεύμα! Άλλοι σε κατηγορήσαν για ακραία συμπεριφορά, για άκαμπτη στάση. Πόσο λάθος φαίνονται σήμερα αυτές οι κατηγορίες, στην σημερινή ηθική παρακμή της κοινωνίας μας!! Πόσο διαφορετικά ίσως να ήταν τα πράγματα άραγε εάν περισσότεροι είχαν ενστερνιστεί τις αρχές σου!!

Μας έμαθες με την συμπεριφορά σου να αποζητούμε το τέλειο, το άριστο. Αλλά μας έμαθες και κάτι επιπλέον. Ότι η άρτια επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση και συμπεριφορά δεν φτάνει. Για την ολοκλήρωση του ανθρώπου, χρειάζεται επιπλέον πλούσια γενική μόρφωση και διαρκής προσπάθεια για καλλιέργεια της ψυχής.

Όλοι θυμόμαστε την αγάπη σου για το τραγούδι και το χορό. Θυμάσαι την πρώτη φορά που με πήγες στο θέατρο, όταν εγώ ήμουν 10 χρονών? Δεν θα ξεχάσω ποτέ τον θαυμασμό σου για την τέχνη αυτή που γεννήθηκε στην Ελλάδα και διδάχθηκε σε όλο τον κόσμο.

Θυμάμαι την αγάπη σου για το σκάκι και το bridge, οξύνουν το πνεύμα, έλεγες. Ποιος μπορεί να ξεχάσει το πάθος σου για την γυμναστική, για την αναγκαιότητα αρμονικής καλλιέργειας του σώματος, του πνεύματος και της ψυχής??

Πάντα πίστευες στην διαρκή προσπάθεια για την ωρίμανση της προσωπικότητας. Και αυτή πρέπει να εκφράζεται μέσα από την συνολική συμπεριφορά, από την ευθύτητα στις διαφορές μας με τους άλλους, ανεξάρτητα από κοινωνικές θέσεις και προκαταλήψεις.

Μας δίδαξες ότι για να έχουμε ώριμη προσωπικότητα πρέπει να χαρακτηριζόμαστε από παρρησία στην ανάληψη των ευθυνών μας, να παραδεχόμαστε τα λάθη μας και να διδασκόμαστε συνεχώς από αυτά. Να μπορούμε να κάνουμε όνειρα, να βάζουμε στόχους και να

απολαμβάνουμε το ταξίδι για την εκπλήρωση τους. Να εκτιμάμε τους ανθρώπους, να σεβόμαστε την φιλία τους, τις αρετές του χαρακτήρα τους.

Και θύμιζες τους αγαπημένους σου στίχους:

*Αν να ονειρεύεσαι μπορείς και να μην είσαι δούλος των ονείρων,
αν να στοχάζεσαι μπορείς δίχως να γίνει ο στοχασμός σκοπός σου,
Κι αν δεν μπορεί φίλος η εχθρός πίκρες να σε ποτίζει,
Κι αν εκτιμάς κάθε άνθρωπο μονάχα όσο αξίζει.
Κι αν το γοργό καιρό μπορείς σωστά να τον μετρήσεις
Και μέσα του κάθε στιγμή τους θησαυρούς να κλείσεις.*

Ναι, πατέρα, μία κοινωνία προχωράει μπροστά μόνο όταν κάθε ένας βάλει ένα μικρό λιθαράκι. Εσύ, πατέρα, το έκανες αυτό με το παραπάνω. Βαριά η κληρονομιά σου. Τώρα μπορείς να ησυχάσεις και να αναπαυθείς. Πρόσφερες πολλά και η ζωή και το έργο σου δεν θα ξεχαστούν.

Είμαστε εδώ όχι για να θρηνήσουμε, το μοιρολόι δεν σου αρμόζει, «τον άνδρα τον σπουδαίο, μην τον κλάψεις», είναι προσταγή.

Είμαστε εδώ για το κατευόδιο στο μακρινό σου ταξίδι. Είμαστε εδώ για να αναλογιστούμε για τις αξίες που μας δίδαξες. Είμαστε εδώ για να σου δώσουμε την υπόσχεση ότι θα συνεχίσουμε το έργο σου!! Και είμαστε πολλοί!!

Καλό ταξίδι πατέρα!!

Θεόφιλος Κωλέττης